

Az **Echo Krakowa (Krakkói Visszhang)** egy délutánonként megjelenő napilap volt, amely 1946 március 10.-től – 1997 május 9.-ig volt kiadásban. Ekkor csődbe ment és a Gazeta Krakowska (Krakkói Újság- ezt 1949 óta adják ki és ma is van, napilapként jelenik meg.) vette meg a jogaikat. Ez egy kultúrával foglalkozó újság volt, főleg Krakkóra koncentrálva pl: krakkói épületek bemutatása, krakkói tradíciók leírása, Krakkóról szóló versek közlése stb.

A babérkoszorús pecsétben: A Krakkó városi társadalmi munkáért díj nyertese – olvasható. Ez egy Krakkó város által adományozott díj olyan egyesületeknek, művészeti közösségeknek, újságoknak vagy szervezeteknek (stb.), akik a krakkói kultúráért dolgoztak vagy azt előmozdították, reklámozták stb. Eredetileg már a XVII. század óta kiosztják bár nem ebben a formában, ez a korabeli éranak (értsd kommunizmus) a változata volt erre a díjra.

33. évad, délutáni kiadás Nr2.(9974)
1978. január 3. (kedd), ára: 1 zlotyi

Historia wciąż żywa

(Korespondencja własna z Węgier)

MIEJSCOWOŚĆ NAZYWA SIĘ Isaszeg i dzieli ją od Budapesztu niewiele ponad 30 km. Pół godziny samochodem na wschód od stolicy. Arcyciekawa to wioska — urzędowo nazwana wielką gmina — zwłaszcza dla Polaków. Znalazłem się tam nieprzypadkowo, ale do sprawy przystąpmy po kolei.

Otóż — przypomnę — po upadku Powstania Listopadowego wielu Polaków znalazło się na terytorium Węgier. Rodacy nasi służyli także w wojsku węgierskim i w okresie Wiosny Ludów walczyli razem z Węgrami przeciwko Habsburgom. Generałowie i wyżsi oficerowie, jako dowódcy, zapisali się wówczas złotymi zgłoskami w historii Węgier. Wystarczy przypomnieć choćby tylko nazwiska Bema, Dembińskiego czy Wysockiego.

Jak bardzo cenili tę pomoc Węgrzy — najlepiej świadczy

niezwykłe i dla nas niezapomniane, choć w kraju mało znane, stwierdzenie Lajosa Kossutha, przywódcy węgierskich powstańców. „Kto nie kocha Polaków — ten nie kocha ojczyzny”. Te słowa Kossutha z 1849 r. odnotowane zostały w publikacjach politycznych i literaturze z tego okresu.

BOHATERSTWO I ODWA- GA polskich legionistów — współdziałających z węgierskimi — przyniosły nam spory rozgłos. Właśnie pod miejscowością Isaszeg, 6 kwietnia 1849 r., rozegrał się jeden z aktów tych zmagani. Wtedy to 20-tys. armia, złożona z Polaków i Węgrów, mając tylko 28 dział, pokonała 48-tysięczne oddziały austriackie, zdobywając w boju z góra 250 armat. Za dowodzenie w tej bitwie płk J. Wysocki awansowany został do rangi generała.

W wiosce tej, na wzniesieniu, znajduje się cmentarz z grobami polskich legionistów. Jest także pomnik, postawiony ku czci walczących Polaków. Wielu mieszkańców gminy posiada do dziś nazwiska: Kowalski, Jarecki, Polański, Warneńczyk, Parandowski i in.

W ISASZEG DZIAŁA b. prężne koło przyjaciół miejscowego muzeum, które zbiera — w miarę swoich możliwości — wszystkie pamiątki z tamtych dni. Placówka ta, prowadzona społecznymi siłami, stała się jednym z symboli trwałej przyjaźni polsko-węgierskiej.

Kustoszu muzeum — 74-letni **Zoltan Szathmari** — wspaniały człowiek, wielki patriota, zakochany w Polsce, poświęcił blisko pół swego życia na prowadzenie, całkiem bezinteresownie, tej działalności. Pomaga mu kilku mieszkańców

gminy, przedstawiciele tutejszej inteligencji.

Wiele pamiątek z tego okresu zdobył i przekazał muzeum Janos Szamislo, pastor miejscowego kościoła ewangelickiego, szcycący się polskim pochodzeniem.

Ostatnio otwarto w Isaszeg kolejną wystawę, podczas której eksponowane są dotychczas nie pokazywane pamiątki, w tym niemal same polonika: zdjęcia, zapisy parafialne, mapy wojskowe, a także wycinki prasowe, stare czasopiśma itp.

PROWADZĄCY MUZEUM marzą, aby ich zbiorami zajęła się kompetentna, profesjonalna, węgierska instytucja. Pomoc zadeklarowało już Polskie Towarzystwo Kulturalne im. J. Bema na Węgrzech; podobnie jak sympatycy muzeum i naszego kraju z Budapesztu.

JAN FRENKEL

Élő történelem (Levezésünk Magyarországról)

A település, melynek neve Isaszeg, mindössze 30 km-re fekszik Budapesttől. Autóval fél órás út a fővárostól keletre. Kifejezetten érdekes falu - hivatalosan nagyközség – főként a lengyelség számára. Nem véletlenül találtam itt magamat, de térjünk is rá a tárgyra. Nos, hadd emlékeztessenek, hogy a Novemberi Felkelés után sok lengyel találta magát Magyarországon. Hazánk fiai a Népek Tavasza harcai során a magyar hadseregben is szolgáltak, a magyarokat a Habsburgok ellen megsegítve ezzel.

A tábornokokra és magas beosztású tisztekre sajátjukként gondolnak a magyarok ma is ezekből az időkből. Például Bemre, Dembiński-re vagy Wysocki-ra, hogy csak néhányuk nevét említsük.

Hogy a magyarok számára milyen sokat jelentett e segítség rendkívül jól demonstrálja Kossuth Lajosnak -a magyar felkelés vezetőjének- felejthetetlen habár országunkban kevésbé ismert kijelentése.

„Aki a Lengyeleket nem szereti az a Hazát nem szereti.” Kossuth ezen szavai korabeli politikai publikációkból és irodalmi feljegyzésekből maradtak ránk 1849-ből.

A lengyel legionáriusok hősiessége és bátorsága- a magyarokkal közreműködésben- rendkívül nagy publicitást hozott.

1849 április 6.-án Isaszeg határában került sor e szabadságharc egyik csatájára. Az akkor lengyelekkel és magyarokkal együtt 20000-es sereg mindössze 48 ágyúval 48000-es osztrák sereget győzött le továbbá 250 ágyút zsákmányolt a csatában. A harcokban mutatott rendkívüli vezetői képességeiért, József Wysocki ezredes tábornokká léptették elő. Ezen a településen, egy domb tetején, van egy temető, ahol a lengyel légionáriusok nyugszanak. Továbbá van egy, a harcoló lengyelek tiszteletére állított, emlékmű is.

A településnek ma is sok Kowalski (ejtsd: Koválszki), Jarecki (ejtsd: Járecki), Polański (ejtsd: Polányszki), Parandowski és más lengyel vezetéknévű lakosa van.

Isaszeg rendelkezik egy nagyon aktívan működő múzeumi baráti körrel, akik lehetőségeikhez mérten minden ehhez a naphoz kapcsolódó emléket gyűjtenek.

Ez az egyesület, amit a helyiek vezetnek a lengyel-magyar barátság állandó jelképévé vált. A múzeum vezetője -a 74 éves Szathmáry Zoltán– csodálatos ember és nagyszerű hazafi, aki nagy szeretettel van a lengyelség iránt és mindenféle anyagi támogatás nélkül, önzetlenül fél életét ennek a gyűjteménynek szentelte.

Segítségére van a település néhány lakója is, akik a helyi értelmiséget képviselik. Sok ebből az időszakból származó emléktárgyat Szalisznyó (Szikszai) János– a helyi református templom lelkesze, aki lengyel származással büszkélkedhet– gyűjtött össze majd adományozott a múzeumnak. Egy másik kiállítás is nyílt nemrég Isaszegen, amelynek során eddig sosem látott -és lengyel viszonylatban is páratlan- emlékek kerültek kiállításra, többek közt: fotók, egyházi anyakönyvek és dokumentumok, katonai térképek, újságkivágások és régi magazinok.

A múzeum vezetése arról álmodik, hogy egy nap gyűjteményüket egy hozzáértő, szakmai magyar állami intézmény veheti majd kezelésbe.

A magyar Bem Józsefről elnevezett lengyel kulturális egyesület már fel is ajánlotta a segítségét, csakúgy, mint a múzeum egyéb más barátai és a mi országunk (értsd: Lengyelország) budapesti képviselete is.

Jan Frenkel

Fordította: Szabó Eszter isaszegi lengyel filológus, néhai Szikszai /Szalisznyó/ János ref. lelkes unokája (2020. május).